

Snelle behandeling wetsvoorstel Energiewet in Eerste Kamer essentieel

Deskundigenbijeenkomst Energiewet Eerste Kamer, dinsdag 10 september 2024

Het wetsvoorstel voor de Energiewet is een noodzakelijke aanpassing van de wet- en regelgeving voor energie aan de actuele ontwikkelingen. De huidige Elektriciteitswet en Gaswet zijn dringend aan een modernisering toe; de oorspronkelijke opzet dateert uit 1998. Deze nieuwe wet vormt de basis voor een groot aantal noodzakelijke veranderingen van het energiesysteem. Hoe gaan we om met meerdere gebruikers achter één aansluiting, de investeringsplannen van de netbeheerders, en met consumenten die actief willen zijn met duurzame productie, bijvoorbeeld met (lokale) energiegemeenschappen. Ook moet Europese regelgeving uit het Clean Energy Package nog worden ingevoerd. Zonder de Energiewet worden al deze nieuwe ontwikkelingen geblokkeerd of verder vertraagd.

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (nu ministerie van Klimaat en Groene Groei) heeft de afgelopen jaren stakeholders intensief betrokken bij de totstandkoming van de Energiewet. De steun voor het wetsvoorstel in de Tweede Kamer was groot met 141 stemmen voor, inclusief een aantal amendementen. Daardoor ligt er nu een solide wetsvoorstel. In principe is er hoofdzakelijk sprake van 'technische wetgeving': het overzetten van de Elektriciteits- en Gaswet en het implementeren van de Europese Richtlijn voor de elektriciteitsmarkt (Clean Energy Package). Een snelle behandeling van het wetsvoorstel Energiewet in de Eerste Kamer is daarmee heel goed mogelijk.

De Energiewet is noodzakelijk voor het implementeren van de Europese Richtlijn (deadline was eind 2020), de voortgang van de energietransitie en het robuuster maken van het energiesysteem in het algemeen en de energiemarkt in het bijzonder. Het maakt het voor gebruikers mogelijk om hun energiekosten beter te beïnvloeden en een optimum te vinden voor hun individuele situatie. Hiervoor is het noodzakelijk dat flexibiliteit waarde krijgt zodat vraagsturing en opslag daaraan een bijdrage kunnen leveren.

De regulering van de energiemarkt wordt in de Energiewet gemoderniseerd. Er gelden strengere vergunningseisen voor energieleveranciers die leveren aan kleine aansluitingen, mede ingegeven door de ervaringen tijdens de energiecrisis. Dit komt de positie van de consument ten goede. Ook de met het aangenomen amendement nr. 52¹ geïntroduceerde regulering voor intermediaire verkopers van energiecontracten draagt daaraan bij. Hierdoor kunnen door ACM ook aan intermediairs soortgelijke eisen worden gesteld als voor energieleveranciers.

Ook stappen we met de Energiewet over op 'slimme meter allocatie': het werkelijke verbruik in een kwartier/uur (vraag) wordt directer gekoppeld aan de groothandelsmarkt (aanbod). Op die manier kan veel beter worden ingespeeld op de productie uit duurzame bronnen en de wensen van gebruikers. Er is een wettelijke basis nodig om iedere dag deze slimme meter data te laten verwerken door de netbeheerder. De Energiewet regelt dit zorgvuldig. Hetzelfde geldt voor de mogelijkheid dat gebruikers straks toestemming kunnen geven om hun energiedata voor andere producten en diensten te gebruiken, bijvoorbeeld om het energieverbruik en de kosten direct te kunnen volgen zijn en verduurzaming gericht kan plaatsvinden.

¹ Amendement Kops (PVV) over waarborg dat intermediairs dezelfde kwaliteit en deskundigheid hebben die ook voor leveranciers gelden

Mochten er eventueel nog aanvullende wensen zijn, dan kunnen deze bij de op korte termijn te plannen behandeling van de implementatie van de onlangs vastgestelde Richtlijn Europese Electricity Market Design en het Hydrogen and decarbonised gas market package nog meegenomen worden.

Specifieke aandachtspunten

- **Uitbreiding van de bevoegdheden van infrastructuurbedrijven: strikte voorwaarden noodzakelijk**

Energie-Nederland vraagt aandacht voor een correcte uitvoering van de (gewijzigde) wetsartikelen (3.10, 3.19 en 3.21) die voortkomen uit het aangenomen amendement nr. 60². De Richtlijn Elektriciteitsmarkt (Clean Energy Package) en de implementatie daarvan in de Energiewet geeft infrastructuurbedrijven al ruime bevoegdheden om bij te dragen aan systeemoptimalisatie. De strikte scheiding tussen systeembeheer en marktactiviteiten is juist ingevoerd om te voorkomen dat systeembeheerders - via infrastructuurbedrijven die samen met hen in een holdingstructuur zitten - hun natuurlijke monopolie misbruiken om eventuele 'eigen' opwek- of opslaginstallaties voordelen te geven ten opzichte van installaties van marktpartijen. Tegelijkertijd staan er tientallen batterijen op de wachtlijst, die de systeembeheerder niet aansluit als gevolg van congestie, hoewel die batterijen flexibiliteit kunnen aanbieden ter oplossing van die congestie. Daarnaast zegt dezelfde systeembeheerder geen flexibiliteitsaanbod te krijgen. Iedere verdere uitbreiding van toegestane activiteiten van infrastructuurbedrijven is bovendien in strijd met het Nederlandse groepsverbod en de Europese ontvlechtingverplichtingen.

Na de uitbreiding van de activiteiten van de systeembeheerder/infrastructuurbedrijven overeenkomstig het Amendement Kröger is de stap voor de systeembeheerder klein om opslag door 'zijn' infrastructuurbedrijf aan te laten leggen. Bovendien worden op die manier marktinitiatieven voor opslag weggedrukt, waardoor de systeembeheerders zelf nóg meer opslag aan zullen gaan leggen: een *selffulfilling prophecy* dus.

Energie-Nederland verzoekt de Eerste Kamer dan om er bij de Minister op aan te dringen dat zij er scherp op toe moet zien dat systeembeheerders bij het uitschrijven van aanbestedingen voor flexibiliteit (zogenaamde flextenders) marktconforme voorwaarden opstellen waar marktpartijen ook aan kunnen voldoen. De Minister van Klimaat en Groene Groei dient - samen met toezichthouder ACM - criteria op te stellen om zo te voorkomen dat systeembeheerders onhaalbare voorwaarden gaan stellen voor de markt en daarmee aanleiding gaan geven voor regelvermogen en opslag in eigen beheer te gaan realiseren. De onlangs door systeembeheerder Stedin geconsulteerde 'flectender' voor de ontwikkeling van nieuwe flexibele elektriciteitsproductie in de regio Flevoland-Gelderland-Utrecht ten behoeve van het oplossen van netcongestie heeft dit risico al in zich.

Als marktpartijen er niet op kunnen vertrouwen dat zij een eerlijke kans krijgen, zal de investeringsbereidheid in de CO₂-vrije regelbare opwek en opslag die nodig is voor een betrouwbare CO₂-vrije elektriciteitsvoorziening in 2035 in gevaar komen. Omdat de wetsartikelen die voortkomen uit het aangenomen amendement nr. 60, zoals hierboven beschreven, dermate de marktordening kunnen verstoren, verzoekt Energie-Nederland de Eerste Kamer om de wetsartikelen die voortkomen uit het aangenomen amendement nr. 60 voor advies naar de Afdeling advisering van de Raad van State te sturen (op grond van Artikel 21a van de Wet op de Raad van State).

² Amendement Kröger (GroenLinks-PvdA) en Grinwis (ChristenUnie) over de uitbreiding van de bevoegdheden van infrastructuurbedrijven

▪ **Energiegemeenschappen en energiedelen: een vrije keuze**

Met de voorliggende wetstekst is het delen van duurzaam opgewekte energie binnen energiegemeenschappen al zeer goed mogelijk en is dit niet afhankelijk van het op een later tijdstip nog in te voeren energiedelen uit de Richtlijn Europese Electricity Market Design. Energie-Nederland staat positief tegenover energiegemeenschappen en de rol die ze in de energietransitie voor consumenten kunnen vervullen. Energiegemeenschappen behoren om die reden op gebalanceerde wijze geïntegreerd te worden in de bestaande energiemarkt om zo voor alle marktspelers een gelijk speelveld te houden. Daarbij mag consumentenbescherming bij energiegemeenschappen niet uit het oog worden verloren.

Het is echter wel van belang dat consumenten niet gedwongen zijn toe te treden tot een collectief of energiegemeenschap om het maximale uit de energiemarkt te halen. De Energiewet biedt daarom ook voldoende mogelijkheden voor consumenten om hun (individuele) wensen te realiseren door gebruik te maken van de diensten van peer-to-peer handelaren en aggregatoren (makelaars/platforms) voor teruglevering en/of vraagsturing. Hierbij is consumentenbescherming in de Energiewet goed geregeld.

Zowel energiegemeenschappen als dienstenaanbieders zijn belangrijk voor de energietransitie en de keuze hiervoor ligt bij de consument. Energie-Nederland verzoekt de Eerste Kamer dit expliciet door de Minister te laten bevestigen.

▪ **Verbod van telefonische verkoop aan bestaande klantrelaties houdbaar?**

Energie-Nederland betreurt dat in de Tweede Kamer Amendement 85³ is aangenomen. Het telefonisch kunnen benaderen van bestaande klanten is bij energie juist in het belang van de consument. Dit geldt met name wanneer het gaat om contractverlenging aan het einde van de looptijd van een (vaste prijs) energiecontract en de mogelijkheid dat bestaande klanten hiervoor ook telefonisch benaderd kunnen worden (toegankelijkheid). Klanten waarderen dit juist en dit leidt in de energiemarkt niet tot klantirritatie.

Wetstechnisch heeft het amendement niet tot een aanpassing van de Energiewet geleid, maar moet de Telecomwet worden aangepast en geldt het ook voor bijna alle andere sectoren. Het zou logischer zijn als dit amendement pas wordt meegenomen wanneer de algehele herziening van de Telecomwet behandeld wordt. De wijziging van de Telecomwet die volgt uit het amendement lijkt bovendien strijdig met EU recht, dat juist een uitzondering maakt voor bestaande klanten (artikel 13 lid 2 van de Privacyrichtlijn)⁴.

Energie-Nederland verzoekt de Eerste Kamer om de wijziging van de Telecomwet die volgt uit het amendement voor advies naar de Afdeling advisering van de Raad van State te sturen (op grond van de bevoegdheid van Artikel 21a van de Wet op de Raad van State).

³ Amendement Flach (SGP) over een verbod van telefonische verkoop met behulp van gegevens van oude en bestaande klantrelaties zonder voorafgaande toestemming van de consument

⁴ Artikel 13 lid 2 van de ePrivacyrichtlijn koppelt aan het opt-in regime (= telemarketing met toestemming) maar geeft echter een uitzondering voor bestaande klanten en bepaalt dat: "een natuurlijke of rechtspersoon die van zijn klanten elektronische contactgegevens voor email verkrijgt in het kader van de verkoop van een product of een dienst, overeenkomstig Richtlijn 95/46/EG, die elektronische contactgegevens mag gebruiken voor direct marketing van eigen gelijkaardige producten of diensten mits de klanten duidelijk en expliciet de gelegenheid wordt geboden kosteloos en op gemakkelijke wijze bezwaar te maken tegen het gebruik van die elektronische contactgegevens bij het verzamelen ervan en, ingeval de klant zich in eerste instantie niet tegen dat gebruik heeft verzet, bij elke boodschap".